

ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДИ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Сідун Л., Стойка О.
м.Ужгород

У статті розглядаються питання волонтерського руху, зокрема аналізується досвід участі у волонтерському русі учнівської молоді США.

Ключові слова: США, волонтерський рух, зарубіжний досвід.

Упродовж останніх років в Україні набуває поширення волонтерський рух.

Волонтерство є дуже важливою складовою громадянського суспільства. За допомогою волонтерства:

- в суспільстві підтримуються і підсилюються такі загальнолюдські цінності, як милосердя, турбота, допомога;
- люди реалізують свої можливості, повністю розкривають свій людський і професійний потенціал;
- встановлюються зв'язки, які сприяють вирішенню важливих життєвих питань багатьох людей.

Результати досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних учених (Л.Вандишева, П.Дракер, І.Зверева, А.Капська, Н. Лях та ін.) дозволяють визначити сутність цього явища як особливу форму спонтанного самовиявлення вільних громадян і добровільно сформованих ними для обстоювання власних інтересів організацій та об'єднань в усіх сферах життя суспільства і як певну систему відносин, яка склалась для досягнення певної спільної мети – реалізації власних бажань, себе самого через надання безкорисливої цілеспрямованої допомоги іншим індивідам.

Волонтерство – це добровільний вибір, що відображає особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті суспільства, що виражається, як правило, у суспільній діяльності в межах різного роду асоціацій. Волонтерство сприяє покращенню якості життя, особистому процвітанню й поглибленню солідарності, реалізації основних потреб на шляху будівництва більш справедливого і мирного суспільства, більш збалансованому економічному і соціальному розвитку, створенню нових робочих місць.

Волонтерський рух існує вже багато десятиліть. І хоч в різних країнах це явище має різні назви, воно є універсальним людським феноменом, який зустрічається в усіх культурах, на всіх рівнях економічного розвитку, серед представників обох статей і людей різного віку. Він є однією з найефективніших форм роботи з молоддю, невичерпним джерелом набуття громадянської освіти, дає можливість реалізувати себе у служінні суспільству. Велика кількість громадських організацій поєднує людей, які на добровільних засадах беруть участь у соціальних програмах щодо попередження негативних явищ та надання безкорисливої допомоги іншим в їх розвитку, соціальному становленні, інтеграції у суспільство тощо.

Аналіз наукової літератури [1; 2; 3] свідчить, що особливо популярним є волонтерство в США, де, як

відомо, волонтерський рух почав розвиватися вже давно, і де добровольцями спочатку найчастіше ставали люди або багаті, або літнього віку. Перші відчували потребу ділитися, а другим хотілося активно брати участь у житті, яке вже, фактично, підходило до свого завершення. Добровільні організації відігравали помітну роль в історії соціальної політики США. Різні релігійні громади створювали ще в XIX столітті свої організації, які пізніше влилися в Червоний Хрест і разом з жіночими організаціями займалися активною діяльністю в охороні здоров'я та соціальної політиці. Вони організували лікарні, вели справи в установах для психічно хворих і людей, залежних від алкоголю.

Слід підкреслити, що діяльність добровільних організацій, однак, ніколи не мала вирішального значення і розглядалася як суттєвий доповнення до державного забезпечення.

Сьогодні більше 75% дорослих американців входять, принаймні, в одну добровольчу групу. Інакше кажучи, американський "третій сектор" включає понад 1 млн. організацій, які несуть основний тягар соціального захисту та підтримки населення. І, незважаючи на те, що держава там володіє великими можливостями, значно більшими, ніж в Україні, волонтерство вважається і в США, і в інших розвинених західних країнах почесним заняттям і люди-волонтери користуються великою повагою; організаціям добровольців надається фінансова та організаційна підтримка з боку держави і підприємницьких кіл. Самі ж організації працюють на безоплатній основі як "виконавці" державних соціальних програм, виконуючи роль своєрідного буфера. Таким чином, вони не дублюють, а доповнюють державні служби, утворюючи з ними єдину і вельми ефективну систему соціальної допомоги населенню.

Волонтерський рух в США на сьогоднішній день особливо поширений серед учнівської молоді, студентів університетів. І це зрозуміло: по-перше, молодь по природі своїй не є занадто прогресивною чи консервативною, вона – всього лише сила, готова до будь-якого почину, по-друге, завдання навчального закладу полягає в тому, "щоб розповісти, що навчальний заклад може дати молоді і що цей навчальний заклад може очікувати від молоді. Американські студенти з величезним бажанням беруть участь у волонтерському русі. Мотиви їх для вступу до лав добровольців різні: переконання морального і релігійного характеру; потреба в спілкуванні, активності, реалізації своїх здібностей, громадському і державному визнанню; бажання отримати нову роботу або освоїти нову професію.

На основі проведених досліджень американські психологи виділили причини, які пояснюють, чому молоді люди добровільно надають допомогу іншим, доглядаючи за інвалідами або хворими на СНІД, працюючи з дітьми вулиці тощо:

1. Бажання краще розуміти людей або чогось на-

вчитися.

2. Кар'єрне зростання, розширення перспективи отримання роботи завдяки отриманому досвіду і зв'язків.

3. Соціальна пристосовність: бажання стати частиною якої-небудь групи і домогтися схвалення.

4. Захист свого Я через зменшення почуття провини або позбавлення від особистих проблем.

5. Збільшення поваги, зміцнення почуття власної гідності і впевненості в собі.

6. Вираження цінностей: бажання діяти відповідно до загальнолюдських цінностей і піклуватися про інших.

У зарубіжній системі соціальної освіти США передбачено співпрацю навчальних закладів з громадськими організаціями, до діяльності яких залучають студентів. На базі ВНЗ організують волонтерські центри та реалізують студентські волонтерські програми, які спрямовані на вирішення соціальних проблем конкретної спільноти, проблеми забезпечення зайнятості молоді та ін.

Аналіз зарубіжного досвіду соціальної освіти вказує на популярність студентських клубів, які існують при освітніх установах. Основна мета діяльності цих клубів полягає у розвитку у студентів культури публічного обговорення суспільно значущих проблем, що передбачає розвиток здібностей молоді вільно мислити, вміння розуміти іншу точку зору, переконливо викладати свої думки в публічному виступі, критично мислити, бути психологічно стійким. Значення діяльності таких клубів для студентів полягає, на наш погляд, в тому, що дозволяє студентам уточнити рівень власного розуміння проблеми, критично осмислити свої знання, переконання, познайомитися зі ступенем розробки проблеми в теорії і на практиці, отримати невідому раніше інформацію, нові аргументи, визначити свою позицію серед інших, оцінивши її моральні та етичні засади.

У державному університеті Болла (Штат Індіана, США) діє цікава програма «Мистецтво лідерства» (The Excellence in Leadership), спрямована на формування у студентів умінь громадського лідера, які передбачають

розвиток впевненості в собі, соціальної активності, спрямованості особистості на реалізацію волонтерської діяльності після закінчення університету.

В університеті Північного Мічигану діє програма «Організація студентських лідерів» (The Student Leader Fellowship Program at Northern Michigan University), мета якої полягає у вихованні компетентних студентів – лідерів зі сформованими етичними уявленнями, орієнтованими на допомогу спільноті. Програма передбачає вивчення проблем: «Турбота про членів своєї групи», «Мистецтво публічного виступу» та ін.

Волонтерський рух в США часто представлений у вигляді різних клубів соціальної спрямованості, які захищають права студентів. Це особливо стосується таких категорій студентів, як студенти з обмеженими можливостями, студенти, які приїхали на навчання з інших країн та ін.

Слід підкреслити, що волонтерські організації соціальної спрямованості як форма надання допомоги і впливу на соціалізацію молоді є унікальним соціально-педагогічним феноменом професійної освітньої системи США.

Федеральна статистика США свідчить, що волонтерська діяльність в системі професійної освіти здійснюється в рамках 700 програм на загальнонаціональному і місцевому рівнях. Більше половини студентів працюють у проектах, спрямованих на допомогу групі ризику: хворим, бездомним, дітям з девіантною поведінкою.

Надзвичайно поширеною формою участі у волонтерському русі серед американських студентів є діяльність у міжнародних молодіжних акціях у всьому світі у складі інтернаціональних студентських груп.

Отже, подальший розвиток волонтерського руху в Україні, активне залучення до нього молоді передбачає ретельне вивчення зарубіжного досвіду і творче використання кращих надбань в нашій країні.

Література

1. Astin A.W. How Sen-ice Learning Affects Students / A.W.Astin. – Los-Angeles: University of California. 2000. – 123 p.
2. Дако П. Новое искусство жить : Пер. с фр. / П.Дако. – М.: Ин-т практической психологии. 1995/ – 251 с.
3. Тетерская С.В. Волонтер и общество / С.В.Тетерская. – М.: «АКАДЕМИЯ». 2000. – 256 с.

В статье рассматриваются вопросы волонтерского движения, в частности анализируется опыт участия в волонтерском движении учащейся молодежи США.

Ключевые слова: США, волонтерское движение, зарубежный опыт.

The article is devoted to the problem of volunteer movement. Special attention is paid to the participation in volunteer work american pupils and students

Key words the USA, volunteer movement, international experience.